

ב"ה

צלם אלקים*

מהותו, ענינו והגדרתו, והמסתעף בין ישראל לעמים

תוכן הענינים

27.....	'צלם אלקים' באור החסידות.....	2.....	במקום הקדמה.....
27.....	חקיקה במחשבה הקדומה.....	2.....	'צלם אלקים' במחשבת ישראל.....
28.....	בחינת 'צמצום'.....	2.....	שלילת דעת המגשימים.....
28.....	צלם של ישראל.....	3.....	שלטון וממשלה.....
28.....	ממוצע – אלקות ונשמה.....	4.....	א. בהמות וחיות.....
29.....	ב' בחינות צלמים.....	4.....	ב. מחשבות והנהגה טהורה.....
30.....	נפש השכלית.....	5.....	ג. תכליתה של ממשלה.....
30.....	דמות מראה אדם שבמרכבה.....	6.....	ד. שליט על מדותיו הטבעיים.....
31.....	חתימת זקן.....	7.....	צלם דיוקן יוצרו.....
31.....	'צלם אלקים' – בין ישראל לעמים.....	8.....	א. כפיו של הקב"ה.....
32.....	כל אדם נברא 'בצלם'.....	9.....	ב. צורה מדומה דנבואה.....
33.....	בכח ובפועל.....	10.....	ג. תורתנו הקדושה.....
34.....	'סר צלם' – עבודה זרה.....	10.....	הפלאות בריאת 'נפש' האדם.....
35.....	'צל' ו'לץ' – קדושה וטומאה.....	11.....	כח השכל.....
36.....	ב' 'צלם' – גלוי ונעלם.....	15.....	דמות מלאכים – שכל.....
37.....	חסידי אומות העולם.....	16.....	דמות מלאכים – צורה.....
37.....	ב' סוגי נפש השכלית.....	16.....	כח הבחירה.....
38.....	בחירת עם ישראל.....	17.....	ניצוץ עליון.....
41.....	חטא עץ הדעת – פסקה הצלם.....	18.....	יחודיות האדם וקומה זקופה.....
42.....	יחודיות עם ישראל.....	19.....	מדותיו ית'.....
42.....	א. נפש האלקית.....	20.....	בחינת האחדות.....
43.....	ב. צלם של ישראל.....	20.....	התאחדות 'עולם קטן' זה האדם.....
43.....	ג. ישראל ואורייתא.....	21.....	'צלם אלקים' בתורת הקבלה.....
44.....	ד. צלם של קדושה.....	21.....	נשמה – סוד שם 'אלקים'.....
45.....	דברי סיכום.....	22.....	דמיון הנשמה לבורא עולם.....
45.....	להדמות אליו.....	22.....	חומר וצורה – א-ל, י-ה, אלם.....
45.....	מדריגה אלקית.....	23.....	עשר ספירות.....
46.....	מהות האדם.....	25.....	ב' בחינות צלמים.....
46.....	קודשא בריך הוא.....	25.....	בחינת ממוצע – נשמה וגוף.....
46.....	מי הוא זה.....	26.....	שמירה מן המזיקין.....
46.....	מהותה של צלם.....	26.....	תרי"ג אברי הנשמה.....

*

(* המאמר נערך ע"י חברי המכון הרבנים שליט"א: בנימין ביטון, אברהם בערגשטיין, מנחם אייזנמאן ומשה ליב מילר.)

במקום הקדמה

אודות בריאת אדם הראשון נאמר בתורה: "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ"¹, "וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצַלְמֵ אֱלֹקִים בָּרָא אֹתוֹ"², "כִּי בְּצַלְמֵ אֱלֹקִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם"³. כן אמרו רז"ל במשנה⁴: "חביב אדם שנברא בצלם, חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם, שנאמר³, 'כי בצלם אלקים עשה את האדם'".

בפירוש כוונת הכתוב והגדרתו המדויקת של הביטוי 'צלם אלקים' בו נברא האדם⁵, ובהמסתעף מזה אם הכתוב קאי על עם ישראל או שהכוונה לכל אדם, כולל גם אומות העולם, הרחיבו היריעה מפרשי המקרא, הוגי מחשבת ישראל, ומאורי הקבלה והחסידות. להלן חקר ועיון תמציתי מתוך שלל הפירושים שנאמרו בזה, בתוספת הערות והארות.

*

'צלם אלקים' במחשבת ישראל

שלילת דעת המגשימים

ראשית כל, מן הנכון להבהיר את דעת גדולי ישראל לשלול את דעת המגשימים⁶ המפרשים את הכתוב כפשוטו, שהאדם נברא 'בצלם אלקים', כלומר ששייך אצלו ית' ציור קומת אדם ח"ו והאדם נברא בצלמו ובדמותו, ואשר כאילו יש להוכיח מכתוב זה ששייך איזה ציור גופני אצל הקב"ה ח"ו, דזה ודאי אינו⁷, אלא לשון זה – 'בצלם אלקים' – אינו אלא לשבר את האזן⁸, וכוונת הכתוב מתפרש באופנים שונים, וכדלקמן במרוצת דברינו.

(1) בראשית (א, כו).

(2) בראשית (א, כז).

(3) בראשית (ט, ו).

(4) אבות (ג, יד. ובכמה דפוסים יז-יח).

(5) ראה רש"י (אבות שם): "חבה יתירה נודעת לו, כלומר חבה יתירה חבבו שבראו בצלם עצמו שנאמר וכו' וכל המפטפט ודורשו לצד אחר כי בצלם וכו' נורקה בו אפיקורסות".

(6) ראה לדוגמא 'כתב תמים' לר' משה מתקו (אוצר נחמד ג, ע' 53): "תורה, דכתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, וכתיב ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו. . . וכן תיקן ברכות מימות האמוראים: אשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמות תבניתו. . . וכן והנה ה' נצב עליו, וכן פה אל פה אדבר בו. . . (ע' 60) ובכתובים: וארא והנה איש אחד לבוש בדים (דניאל י' ה'). . . ואם תאמר בהקב"ה שכתוב בו הלא את השמים ואת הארץ אני מלא כיצד היה מתראה בצמצום קומת אדם? אל תתמה" – עיי"ש באריכות. לביור מקיף בענין – ראה מאמרינו 'תואר גופני אצל הקב"ה'.

(7) אמונות ודעות (להרס"ג, מאמר ב): "ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו. . . לא על דרך ההגשמה".

ככור שור (בראשית א, כו): "ולא שזו דומה לזו, כי אין לתת דמיון ודמות ותמונה למעלה כדכתיב 'כי לא ראיכם כל תמונה', וכן 'ואל מי תדמינוי ואשוה', וכמו 'ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו', ובאיוב הוא אומר – 'העיני בשר לך, אם כראות אנוש תראה' בתמיהה".

